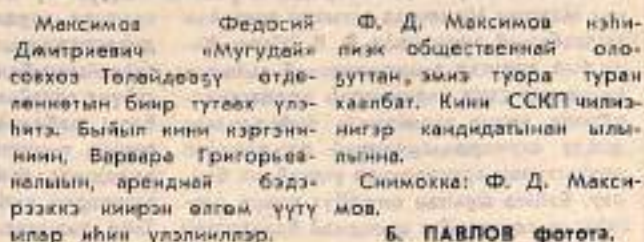

3 хатчы

13 хүнээс бүхгүйнэн 30
тоннаан ахардылар.
Отчуттар күөх сайын
бизрэр быяанын салгыш
сомсулаллар.
К. АРЖАНОВ.

Аах. Толкуйдаа. Санаабын эт

АРЕНДА: ТОБО БЫТААРАБЫТЫЙ?

Итинник төбөлөөх улахан ыстагыа «Сельская жизнь» хаймат бу дьыл атырдах ыйы 2 к. нүмэригэр бачээтэннэ. Ыстатыйа авторэ—Целиноградскай уобалас Маншук Маметова аатынан совхозун кылаабынай экономиста В. В. Швец. Кини тус сиргэр экономическай сыһыаннаһылар саага көрүгүнэрин пропагандалаччы уонна тэрийээччи быһытынан дойдуга агропромышленнай комплексин үлэһиттэрин ортолоругар үчүгэйдик биллэр. Бэйэтэ ырытан онорбут уонна сохотулар олохтообут аренднай бэдэрээтти системата дьон сиргэ, производство атын средстволарыгар, бэйэлэрин үлэлэрин түмүктэригэр сыһааннарын со-бүмүрдик уларыта тутта. Кини совхозугар хаһаайыстыба бари структурнай подразделениелара итиннэ хас биридиг үлэһит аренднай сыһааннаһылар эйгэлэригэр тардыллыһылар. Совхоз хас биридиг рабочая арендатор буолла дьэххэ сөп. Оттон хаһаайыстыба арен-

датордар уонна аренднай бэдэрээтти коллектиттарын кооперативтарын курдунна кубулуйда.

Бүгүн бу ыстатыйаттан кылгатын бачээтэн туран, билинг совхозтарбыт директордарын, ОАПХ специалисттарын, хаһаайыстыбалар специалисттарын, орто сүһүөх салайааччыларын, арендатордарын, бары рабочейдары В. В. Швец санааларын, түмүктэһиннэрин дүүллэһингэ, аренданы дьингээтих олохтообуһуга этикэлэрин кыллэрэллэригэр ытырабыт. Того диэтэххэ, аренднай бэдэрээтти киллэрингэ оройуонка баар саапааһыннары, сорох олохтору түмэн, арендатордары, бары рабочейдары хаһаайыстыбанын саага ыһмаларыгар билиһинэи сөбүлэһи, кадрдары ахсаабакка итэн, үөрэтэн, аһы-уоһу кылгас кэмнээн дэлэтин суолугар букатыннаахтык кэлминик турунуох тустаахпыт.

ССКП райкомун социальнай-экономическай сайдыыга комиссията.

Уларыта тутуу чөлүчү механизмнан дьингээх аренднай бэдэрээтти буоларыгар итэдьэйбиз. Кини кини өйүн-санаатын уонна психологиятын кылгас изм. иһигэр уларытар, социалистическай производственай сыһааннаһылар итиннэ социалистическай хаһаайыны үөскэтэр.

Ол эрэри аренднай бэдэрээтти толору олохтоомот, оннук бэдэрээтти дьингээтих кириэ иһигэр. Аренднай бэдэрээтти баһылана эрэ сатыыр.

Дьоннор хаһаайыстыбааһына, эргиннигэ, үрдүк таһаарылаахтык үлэлээһингэ үөрэнэллэр. Онуоха бириэмэ наада. Билинг совхозтут, холобур, аренднай бэдэрээттиэн хайы-үйэ бэһис сылын үлэллэр. Ол эрэри билинг бэдэрээтти бу көрүгүн 50—60 бырыһыан эрэ баһылаатыт диэхтигин сөп. Оттон үлэ түмүктэри бастакы сылтан түлсөн бар-быттара. Эссе бырыһыаннаан буолбакка, төгүлүнэн. Түөрт сылга совхозка үлэ онорумтута 4 төгүл кэригэ, оттон хамнас 2 төгүл үүнүлэр. Государствода бурдуку туттарыы 2, оттон эт 3 төгүл улааттылар. Хаһаайыстыба ноһооттон тахсан, үрдүк рентабельностаахха кубулуйда.

Дьон, дьин дьылаада бэйэлэрин үлэлэрин хаһаайынарынан буолалларынан, аренднай бэдэрээтти улааннаһы багаран, дьулуһан туран үлэллиллэр.

Аренда тобо бытаарда? Билингги рекомендацияларга уонна практикада туох итэдьэстэр баалларый?

Бастыһынан, дьылаа аренда уонна аренднай сыһааннаһылар ис дьингэригэр өйдөөһүнүгэ сатыр.

Госагарааром рекоменда-цияларга уонна Ылааха аренда ис дьингэ классическай көрүгүнэн өйдөнөр, кини эрэ кимнэххэ эрэ ханнык эрэ болдьоххо уонна тобо эрэ төлөбүргэ производство средстволарын арендада биэрэр (түүлүүр). Онуоха төлөбүр, үгэс курдук, былааннаах эбэтэр суоттаммыт (расчетный) барыс кэмнээн оһоһуллар. Омос көрүүгэ, ити сөп курдук. Производство средстволара чөлүчү хаһаайыныналар, тэкибил суох оһоһуллар, бас билин көрүгүнэрэ тупсарыла-ллар уо. д. а. Оттон дьыла-патыгар бу—олохсуйбут формализм, илазия. Сиргэ производство атын средстволарын ханнык багарар

болдьоххо арендада биэрди-тигунан ант арендатортан хаһаайыны хаһан даһаны үөскэттэ суоҕа. Хаһаайын буоларга кини бэйэтти үлэтин бородуукталарын дьаһайар бырааптаннах тустаах. Ону таһынан дьон кыаһын арендадаһаахтара суоҕа. Холобур, ыһаар ыһааһы, суба-лы, о. д. а. арендада ыһаа-лар. Оттон кытарак ыһааһы, атыыр оһуһу, кырыһы арен-дада ким да ыһаа суоҕа. Ким эмэ совхоз баанньытын, котельнайын, ис суолларын, о. д. а. арендадаһаахтара итибиксик дуо? Итиэргэ бы-лааннаах уонна суоттаммыт барыс суох.

Билингги тардаммыт өйдө-бүлүүнэн, арендадаһаахы дьин хайдаах эрэ бытарыты, араарыы, ыһы курдук са-ныыллар. Баар моделлар улахан формалартан сүөһү-кү ыһаа хотонугар көһөрүү-кү, сиргэ түүлэһээччилэргэ тү-гэтинни, о. д. а. көрөр курдуктар. Ити сиргэ сөп буолан бараң, научнай се-нааһына, интенсификация те-хнологияны идэтигини, энергияны туһанар массы-налары, о. д. а., атыннык эттэххэ, научнай-технической прогрессы кытта сөһө дуо-рэтэ суох. Итинни аренда кимнэххэ наадалаах буолуой. Ол да иһин үүтүтэх ыһаах-тары, төрөлкөй бороосчулары арендадаһаахчыларын атыт-тар улаханник убаастаабат-тар.

Биридиннээн арендатор-дары, бытархай аренднай эвенолары айылланы кытта биэр-биргэ хаалларар сыы-ба—киилэр кооперацията, атыттары кытта холбоһууга суох кыаһын кини буолбат-тар. Хаһаайыстыбанын меха-низмын быһытынан арен-днай бэдэрээтти дьингээх хаһаайыстыбанын ахсаанын сыһааннаһылар сист-емалара буолар. Ол эрэри судургу хаһаайыстыбанын ахсаан эрэ буолбатах. Ха-һаайыстыбанын ахсаан түс бэйэ, коллектив уонна об-щественнай экономическай интэрнестэр холбоһууларыт-тан үөскээһинэ. Чуолан, интэрнестэр эрэ производ-ственай сыһааннаһыларга үөскэтэллэр. Ити туох да мониторэ суох. Экономич-ескай интэрнестэри хол-бооботоххо, хаһаайыны баар буолуон табыллыбат.

Онон аренднай сыһаан-наһылар интэрнестэр дьуо-лэспэт, олорго олоһурут производственай сыһаан-наһылар үөскээбэт быһы-ларын-майгыларын торо-

тыһаахтар. Аренднай бэдэ-рээтти акылаатынан табаар-харчы сыһааннаһылар, бэ-йэни толунуу, атын-эргин судургу принциптэрэ бу-оллалар.

Билингги предприятие иһи-гэр табаар-харчы сыһаанна-һылар олохтообун олус наада буолла. Оннук сы-һыаннаахха хас биридиг үлэ-һит тардыллыахтаах. Хаһаа-йыстыба иһигэр атын-эргин принциптэрдэх хаһаайысты-банын ахсааны тэрийиңгэ бэйэ ис сыһааннаһылар сист-емата көмөлөһүөхтээх. Ити судургу механизм буолары-нан, дьон дьибигэ өйдөөч-чүлэр, онон производст-воны салайыһа, бэйэни саанашыта тардыллылар.

Икиннин, билингги аренда көмөтүнэн быһаарыахтаах чөлүчү сорукутарыгын өй-дүүх кэриһинээхтиг.

Хомойуох иһин, ити со-руктары араастаан өйдүүл-лэр. Билингги буоллаһына, аренднай бэдэрээтти кийи-тэн адыс кылгас кэмнээн хаһаайыны үөскэтэр меха-низмы көрөбүт. Хаһаайы-киһи туох-баар өйө-санаата үлэ онорумтутун мукутуур-дук үрдэтиңгэ, туһаныллы-батах ис кыахтары арыарга, экономиканы бари ортунан бөбөгүтөргө туһуланар. Билингги санаабытыгар, арен-днай сыһааннаһыларын үчү-гэйдик баһылаахха, дойдуга үрдүнэн бүтүннүүтүнэ ас-уол проблемаларын 2—3 сы-лынэн быһаарыахха сөп.

Аренднай бэдэрээтти меха-низмын уустугурдар, «науч-най оноро сатыыр» наадага суох. Өйдөбүлэ төһө кыла-ларынан адыс судургу, хас биридиг рабочейга тийим-тиэ буолуохтаах. Хас бири-диг иһин аренднай бэдэрээтти билингги кэмнэ соһус-соһот-тох таба суол буоларын итэдьэргэ улахан суолталаах. Коллектив иһигэр табаар-харчы сыһааннаһылар меха-низмнара ханнык даһаны уорбаалаһыны үөскэтпэт курдук судургутун тарыл-лыахтаахтар.

Аренда хас биридиг тү-бэлэтигэр бэйэтэ туһулан уратылардаах. Ол эрэри хас даһаны эбээтэллэһи устулуобуйалардаах. Олорго тохтоон ааһыаһыг.

Бастакы эбээтэллэһи усту-луобуйа—үлэ төлөбүрүн ха-һаайыстыбанын ахсаан до-хуотунан солбуйуу.

Рабочей уонна админист-ретор иһин ардыларыгар ситимнир эвеноан буолар көмөстөн аххаастаахха наада. Хамнас туһунан өй-дөбүл букатын даһаны үм-

нулуохтаах. Кини хамаанда-лаһыр-административнай сист-ема орудиета буолар. Хаи-на хамнас баар, ханна ким эрэ кимнэххэ эрэ төлүүр си-ригэр хаһаайын баар буо-луон табыллыбат. Оттон атын буоллаһына, хамнас төлөөччү хаһаайын буолар, оттон рабочей—наймыла-мый үлэһит. Рабочей бэйэтэ онорор хаһаайыстыбанын дохуотун бэйэтэ дьаһайар устулуобуйата үөскэтиллих-тээх.

Хаһаайыстыбанын ахсаан дохуота сыһаанлар ис хаһаа-йыстыбанын системалары-нан үөскэтиллэр. Онуоха производствоны сайынна-рыһа, социальнай кыһа-даларга мүлчүрүүбэт орос-куоттар бэрэст учуоттаммыт буолуохтаахтар. Совхоз уопсай хаһаайыстыбанын ахсаанынан дохуота бири-гээдэлэр, атын подразделе-ниелар дохуоттарын суу-матынааһар мээдэн үрдүк буолар. Онон билинг өйдө-бүлбүтүгэр аренднай сы-һааннаһылар бу—ноһоот-тору сэрэгэр система.

Арендатор уонна аренда-лааччы табаар-харчы сы-һааннаһыларынэн, а. э., атын-эргин адыс судургу принциптэринэн эрэ сибээс-тэллэлэр. Ол иһин дуогабар-так, расчетный счөттан, че-каовой киниксэттэн ураты туох даһаны наадага суох. Арыс суол хаһаайыстыба-най ахсаан соруудахтара, бы-лааннар, лимиттэр, бала-ныһааллар, расценкалар, нормативтар, о. д. а. сала-йыы хамаандалаһыр-бюрок-ратическай ыһматын ору-диетин быһытынан бука-тыннаахтык умнулуохтаах-тар. Чуолан, итинник ку-лаарылар хаһаайыны үөскэ-птээхтэрэ.

Аренднай бэдэрээтти кинис эбээтэллэһи устулуобуйата—коллектив хас биридиг чилиһини үлэтинэн кытаа-нахтык көрөн дохуоту үл-лэрэр механизмы үөскэтин.

Дохуоту коллектив, кини хас биридиг чилиһинэ бэйэ-лэрэ эрэ үлэрэллэр. Ким да орооспот. Оччогуна эрэ бэйэни салайыны баар буолар.

Үгүстэр арендада киирэл-лэригэр төһө кылааларынан доһуус коллективны таркиз сатыллар. Оттон дьылаа кини ахсааныгар буолбатах. Дьуоус коллективтар про-изводственай даһаны, со-циальнай даһаны сорукутары быһаарыһа кыахтара та-тым.

Профиздат быйыл таһаар-быт «Аренднай бэдэрээтти дьин брошюратыгар үлэ-рин механизмын кылгас быһаарыһа бэрлэлэр. Ону кэлси барбакка, манне би-лиги аренднай бэдэрээтти хас биридиг үлэһит кыла-рын дьингээтих учуотта-һын үөскүүрүн билиһинэ-тээхтиг. Хас биридиг үлэ-һингэ сирэй счөт аһыллар. Онон кыга үлэлээбит би-риэмэ, толорбут үлэтэ, ылбыт бородууксуйа, су-рун материалнай орос-куоттара ыйыллаллар. Рас-четнай счөттөрү даһаны, сирэй счөттөрү даһаны бух-галтер буолбакка, коллек-тив бэйэтэ толороро ураты суолталаах. Коллектив нуор-малары бэйэтэ оноруох-таах. Онон аренднай бэдэ-рээтти, бырабыла курдук, бөдөн коллективтар кии-рэллэр. Онуукарга транс-

порт, специалисттар, сын-налар, о. д. а. баппуруос-тарын быһаарыһа чөлүчү. Оттон үлэ учуота сиргэ бири-диг кининэн оһоһула-лар. Дохуоту үлэлэри даһа-ны оннук.

Үгүс эбээтэллэһи усту-луобуйаан ханнык багарар предприятиега аренднай сыһааннаһылар бары структурнай подразделе-ниеларынан тэтигэ кэлми-ник баһылаһынара буолар. Совхозка, холобур, сир үлэ-тигэр бири, сүөһү инти-тигэр бири аренднай эвено-лар тарыллар, оттон атыт-тар урууһуу үлэллэр буоллахтарына, букатын та-быллыбат. Бири хаһаайы-стыба иһигэр кини подраз-делениеларын иһин ардыла-рыгар атын-атын производ-ственай сыһааннаһылар, атын-атын интэрнестэр баар буоллахтарына, онно анар-хия үөскүүр.

Аренднай сыһааннаһы-лары баһылааһына ханнык эрэ саага подразделениела-ры үөскэтэ сатааһын, про-изводство олохсуйбут стру-ктуратын уларытын эбээтэ-лэһиңгэ суох. Аренднай сыһааннаһылар сыһаа ба-һылааналлар. Ол эрэри ки-ини баһылааһына бари формалар, бары биригэ-дэлэр, хааччылар коллек-тивтар бүүс-бүтүннүү тэтигэ киириэхтээхтэр. Биридин-лээн аренднай бэдэрээтти коллективнай кытта дьуо-рэллээхтээх. Арендада со-рохтор киириэхтэрин ба-эбэртаттары туһунан кэп-сээн олобо суох. Хас бири-диг кини, онноһор оло хаһаайын буолартан ак-каастаһыан табыллыбат.

Төрдүс, саамай кылаабы-кай, устулуобуйа—сыһаан-системалара уонна политик-налар. Итилер көмөлөрү-кэн кини өйүн-санаатын ула-рыталлар, кини обществен-най бас билиңгэ бэйэтин кэ-тэх бас билиһини курдук сыһааннаһытын ситиһэл-лэр.

Сыһаанлар системалары-гар киирэллэр:

- а) аахсар—дуогабардаах сыһаанлар;
- б) былаан-учуот сыһаанла-ра;
- в) былаан-батыры сы-һаанлара.

Аахсар-дуогабардаах сы-һааннарынэн арендатор бэ-йэтин бородууксуйатын атыллыыр. Былаан-учуот сыһааннарынэн сизэмэ, аһылыгы, уматык-обууох матырыйааллары уо. д. а. атыллылар. Былаан-батыры сыһаанлара аахсар-дуогабар-даах сыһааны толуйар, ки-инитэн бородууксуйаны об-ществода ханнык сыһаанан бэрлэллээхтээгин көрдөрөр. Хас биридиг сыһаа харда-рыта ситимнэһэн эрэ тут-туллэр.

Ол аета тугуй? Билингги со-вохозтут, холобур, сэлэһини-йи центнерин кооператив-тартан 8-тыс солк. атыл-лылар. Ол эрэри онуоха сэлэһиниңи обществода центнерэ 15-тин солк. ба-тыллыахтааҕа хаһан да учуоттанар. Эснэгүн бата-рыы сыһаана 12 солк. эрэ буоллаһына, аахсар сыһаа туһааннаһынан 6 солк. 40 харчы буолар. Оттон 16 солк. 50 харчы буоллаһына—8 солк. 80 харчы.

Хаачыстыбаны характе-ристикалыыр батыры сы-

һаа төһө бырыһыан үүнэр да, сөһчонон арендаторы кытта аахсар сыһаа эмэ улаатар. Билэки турар, итинни ситим бородууксу-йа хаачыстыбатын үрдэти-ни көбүлүүр. Ол эрэри, кылаабынай, сыһаанлар итинни ситимнэһинлэрэ та-баар бири эбэтэр хас да көрүгүн онорон таһаар-рыһа дьон кооперация-лаһытын экономическай акылаатын уурур.

Үчүгэйдик толкуйдаан оһоһуллубут сыһаанлар ис хаһаайыстыбанын системала-ра дьон үлэһэ сыһаанна-рын тоску уларытар кыах-таах. Ис хаһаайыстыбанын сыһаанлары Госкомцен да-һаны, атын ханнык эмэ на-учнай институт даһаны ба-һаарыахтары табыллыбат. Онуун сыһаанлар рабочей-дары кытта сөһөһүлээн хас биридиг хаһаайыстыба специалисттарынэн бэйэлэ-ринэн быһаарыллаллар. Сыһаанлар системаларын хас биридиг кини биллэх тус-таах. Олору сыһаанлааһыт буолуу букатын табыллы-бат. Онноһор сорох ула-хан ученайдар арендатор-дар бородууксуйаларын сыһаанлаһына көһөрү го-сударственай сыһаанлары туһанар сөһөөбүн туһунан этикэлэртэн кини хомойор. Практикада ону букатын ута-рар.

Холобур, үс совхоз үс манньыксыттан үүтүтэрин центнерин государственнай сыһаанан 35-тин солк. атыллыаһыт. Бастакы манньыксыт сүөһүгүн аһы-лытын 5-тин солк. иһис—10-нуу, үһүс—15-тин солк. атыллыаһыта. Биллэн турар, бастакы манньыксыт үүтүн тэтигэ туттарар үһүс ман-ньыксыттааһар улахан до-хуоттаһааҕа. Манньыксыт ким эрэ ыһааһа сыһаанлаах аһылыгы онорбутугар бу-руйа суох. Оччотугар бас-такы манньыксыт «аренда—үчүгэй» диэбэ. Оттон үһүс—ыһаатарын бырааһан ба-рыаҕа. Хомойуох иһин, практикада оннук сэдэс суох.

Администрация даһаны, рабочей даһаны өртүтэн албыннаппакка дьулуһуу эбэтэр бэйэ-бэйэни албын-ны сатааһын билиһинэ ха-йы-үйэ 70 сыл устата сал-бенэн кэллэ. Ол туохха тирэтибит ырылыччы нас-тор: маһаһынарбыт дол-буурдара кураанахтар, хаа-чыстыба мөлтөх, сыһаа үр-дүк.

Билингги, быһа холуйан, дьоммутугар манньык этэ-бит: кэлин 5 сылга боро-дууксуйа себестоимостона 10 солк. тэтиһэтэ, оттон бы-лааннаах (нормативнай) се-бестоимость—9 солк. Ча-йыг, ис кыахтарбытын өссө арыһан, үлэһитин үчүгэйдик тэрийиһиң. Олоһуна себе-стоимость 6 солк. эбэтэр былааннаһыттааһар 3 солк. чөлүчү буолар кыах-таах. Онон салгыны, парт-нердар буоларбытынан, ити 3 солкубайтан 2-тэ арен-даторго 1-рэ арендадаһа-чыга барар курдук дуога-бардаһабыт.

Аахсар-дуогабардаах сыһа-на (арендатор бородууксу-йатын онон биэрэр) 8 солк. буолар, оттон аренднай тө-лөбүр быһытынан ылбыт 1 солк. сиргэ бири барыс курдук, кэтиһилибит вос-производства, социальнай

Аах. Толкуйдаа. Санаабын эт АРЕНДА: ТОБО БЫТААРАБЫТЫЙ?

болпууостарга ороскуот-
танар. Бу түбэлтэбэ арен-
датор тхораккы суолга үн-
тэнэр. Тобо диэтэххэ, себө-
стоимость 8 солк. 50 харчы
буолар түбэлтэтигэр кини
уруктутунан былаантан кэм-
чилээһин иһин биризмийэ
ылаахтаах этэ. Оттон би-
лигин биризмийэ
суох. Хаһаайыстыба дабаны
чуолкайа суох суолга турар.
Тобо диэтэххэ, кини ханнык
базарер балаһыаннаада
арендаторга төлөбүр алын
кириэтин мэхтиэлиир. Би-
лиги базарбыллыт-базарба-
хыт иһин, сир үлэһитэ
тоосуннууга, күлүн тутарга,
бородууксуйата суох кэм-
тэр, син бири үлэһит уон-
на олохтор, бородууксуйатын
балаһан мыйгар эрэ ылар.
Өрүттэр иккисин итинник
тхораккы суолга турдаха-
рына, куттал суох—иккисин
бири өлүүгэ өлөөлөр. Та-
баар-харчы сыһааннаһы-
лар очотугар, дьэ, үлэ-
лиилэр. Ол кеннөрү хам-
нас аахсыы күрдүк буол-
батах.

Аренднай сыһааннаһы-
лар бэйэс эбэлтэлэһиңи
уусуобуйалара — «тус ба-
йа кумааһынныгыт психоло-
гикатын» механизмын үөс-
кэтин.

Агардас рабочайдар эрэ
буолбакка, онкообор элбэх
администратордар өйдөрү-
гэр-санааларыгар хамнас
государство түгэс суох
хармааныттан төлөнөрүн,
хамнас суумата нуормада
курдук тарибынан элбэх ах-
саанаах нуорманы төлөрүү
иһин төлөнөрүн курдук өй-
дөбүл иһимтэ. Онон, быс-
таһык ыллааха, бурдук, эт,
үүт чолчу кимнээх наада
буоллаларыгар кыһалба кы-
ра этэ. Ити бородуукталар
иһин буолбакка, охсуһуу
кыра нуорма уонна үрдүк
тариф иһин барара. Ол
охсуһуу түмүктэрин биһиги
бородууктабыт мабэһын-
нарыгар көрүүххүтүн син...

Аренднай бэдэрээккэ
онорон таһаарыы государство
түбэлтэһин уормалара, го-
сударственной тарифтар
суохтар. Агардас сыана эрэ
баар. Арендатортан кини
бородууксуйатын атыыла-
һан ылар сыана. Хамнас
диэн суох, эргиниһтэн эрэ
ниирбит үлэ төлөбүрү баар.
Совхоз бурдугу, эт, үүтү,
сана түтүллүбүт дьизини

атыылаһан ылар эрэ. Тонна-
километрдар, эталоннай ге-
ктардар, өрөмүөннөр сов-
хозка наадата суохтар. Олор
аренднай коллективтарга
наадалар. Фермада
үлэһитер шоферга, холобур,
5 сылга дуогабарынан олох-
томмут халбаһаабаат сыа-
нанан үлэ төлөбүрүн ферма
коллектива бэйэтэ онорор.
Совхоз кимнээх дабаны тугу
дабаны төлөбөт. Аренднай
бэдэрээккэ хамнас букатын-
наахтык суох буолар.

Совхоз бүтэһиттэх боро-
дууксуйаны атыылаһар эрэ
интэриһтээх. Оттон өрө-
мүөнү мытааччыга ол өрө-
мүөнү сакаастааччы, меха-
низаторга кини транспорт-
най өнөтүһүн туһанааччы
төлүүллэр. Барыта ити кур-
дук. Дьэ, ол түмүгэр «тус
байа кумааһынныгыт психоло-
гикатын» үөскүүр. Өскөтүн
урукку өртүгэр өрөмүөнү
ыгытар рабочай дирек-
тортан үрдэтиллибит төлө-
бүрү модьуйар буоллаһына,
кинн ол харчыны директор
кимнээх да буолбатах хан-
нык эрэ государствонай
кумааһынныгыттан ылан биэ-
рээргэр эрэнэр этэ. Биһи-
гин буоллаһына, кимнээх
өрөмүөнү ыппытын иһин,
холобур, ол хотонго сүө-
һү көрөр бэйэтин кэргэнэ
төлүүрүн илэ-бааччы көрөр.
Очотугар кини 100 солк.
ордук ылар түбэлтэтигэр
очко сууманан кини кэргэнэ
итэбэс төлөбүрдэнэр.

Хас биридин киһи улахан
дохуоту манньк үс эрэ тү-
бэлтэбэ ылаахтааһын дьэн-
кэтик өйдүүхтээх:

1. Бородууксуйа ахсаанын
улаатыннарар.
2. Бородууксуйа хаачысты-
батын тупсарар.
3. Бородууксуйа едини-
цатын онорон таһаарыһа
ороскуоттары сарбыйаа. Бу-
лан баран араас «химия»,
албыннааһын, үспүкүлээннээ-
һин, о. д. а. көмөлөрүнэн
сарбыйыы буолбакка, холо-
бур, сүөһү бородууксуйатын
онорууга натуралан аһылык
центнерин иһин ороскуот-
тары сарбыйыы суотугар.
Уматыкка — технология бы-
һыттыһан үлэһин төлөрүүнэн,
о. д. а.

Итини тэҕэ аренднай сы-
һааннаһылар эбэлтэлэһиңи
уусуобуйаларынан буолал-
лар:

- а. Хаһаайыстыба бары

коллективтарга тэҕэ арен-
днай сыһааннаһылар ба-
һылааһынара. Хаһаайысты-
ба подразделениеларын со-
рох эрэ өртө аренднай бэ-
дэрээккэ киириилэрэ бука-
тын табыллыбат.

- б. Техниканы өрөмүөн-
нээчи уонна карайааччы,
электроэнергиянан хаачы-
һааччы уо. д. а. валовой
бородууксуйаларынан өрө-
мүөнүгэ эбэтэр энергияны
онорууга тахсыбыт ороскуот-
тар буолбакка, хаһаайысты-
ба валовой бородууксуйата
буолуох тустаах. Интэриһ-
тэр хаһаатар дабаны холбо-
һуохтаахтар. Бары үлэ-
лээчилэр бүтэһиттэх тү-
мүктэрэ — туорах бурдук,
ыраас эт, үүт, омуруот аһа,
хортуоппуй, аһылык, о. д. а.
бородуукталара. Тус хаһа-
йыстыбатын предприятиела-
рыгар итинтэн атын интэ-
риһтэр суохтар.
- в. Син атын салааларга
курдук, автогаражка дабаны
биридиннэн бэдэрээт та-
быллыбат. Биридиннэн
кытта дьүөрэлэспит коллек-
тивнай бэдэрээт эрэ абы-
рыр.
- г. Арендатордар бэйэлэ-
рин бэйэлэрэ дьаһаналлар.
Кинилэр производство бары
средстволарын уонна бэ-
йэлэрэ ылар бородууксуйа-
ларын бэйэлэрэ эрэ дьаһа-
йаллар. Ханнык дабаны бы-
лааннар уонна лимиттэр ки-
нилэргэ тиэрдиликтэр.
Экономический сыһаанна-
һылар, этиллибит курдук,
сыаналар системаларынан
эрэ тутулуктаналлар. Сыа-
налар бары нормативтары
солбуйаллар. Ол иһигэр үлэ
төлөбүрүтүр кытта. Сыана-
лар политикаларын көмөлө-
рүнэн бородууксуйа ассор-
тимена, ону онорон таһа-
рыы кээмэйэ сүрүкүһүлэр.
Сүөһүнү дьиз кэргэннэн
дьизбэ ылан аһатын, төлө-
һүтүү (дьиз кэргэн бэдэрээ-
тэ дьизэһин), кыра кизгэ
тыа хаһаайыстыбатын элбэх
үлэһин эрийэр культура-
ларын үүнүһүн хаһаайысты-
баар дуогабардарынан
буолбакка, аренднай кол-
лективтар (кооперативтар)
көбүлээһиннэриңи онорул-
лар. Бу түбэлтэбэ сир уонна
сүөһү биригээдэнэн арен-
даба ылыллар. Оттон бири-
гээдэ олору дьиз кэргэнгэ
сыһаарар эбэтэр арендаба
биэрэр. Биригээдэ (коопера-
тив) мэхтиэһээчи оруолун

ылар. Оттон кооператив
уонна дьиз кэргэн кардэри-
та сыһааннаһылар аһа
сыаналарынан сүрүкүһүнэр.
Холобур, биһиги совхозпу-
турга сибиниһэ этин он-
роор кооператив баар. Бу
кооператив администрация-
ны кытта бэйэтин бородуук-
суйатын центнерин 190 солк.
атыылыыр дуогабардаах.
Ону тэҕэ кооператив элбэх
дьиз кэргэнгэ бэйэтин бо-
росуонактарын интэриһ биэ-
рэр. Кооператив оннук тү-
бэлтэбэ транспортнай, асте-
ринарнай хаачыһыны, ийэ
сибинниһэ итинни, си-
бинниһэ этин онорууга сы-
һааннаах ороскуоттары бэ-
йэтэ уйунарынан, дьиз кэр-
гэтэри кытта аахсар-дуога-
бардаах сыаната бири цен-
тергэ 150 солк. буолар.

Биһиги арендатор да, коо-
ператор да, фермер да син
бири курдук жөрөбүт. Коо-
ператор буолбатах аренда-
тор диэн суох. Арендатор
диэн бу—кооператор. Арен-
далаһаах кооператор баар
буолуон табыллыбат. Оттон
атын түбэлтэтигэр кини—үс-
пүкүлээн.

Ханнык дабаны түбэлтэ-
һи хаһаайын буолуохтаах.
Оттон атын буоллаһына,
аренднай сыһааннаһылар
дабаны ханнык эрэ атын
ойуучу кооператордар да-
баны биһиэхэ төрт наада-
та суохтар. Хас биридин
киһи кини тус бэйэтин ин-
тэриһтэ коллективнай уон-
на общественнай кытта
холбоһор эрэ буоллаһына
иниһтэн дьизнээх хаһаайын
тахсар. Онон, быһааччы ат-
тэххэ, аренднай сыһаанна-
һылары баһылааһын интэ-
риһтэри холбоһуунан ба-
һыланар. Итини судургутук
өйдүүхтээхпит: интэриһтэр
холбоспот буоллахтарына,
хаһаайыны үөскэтин оннугар
энергия сайдыахтаах.

Аренднай бэдэрээт сай-
дыһыгар улахан харгыһы-
нан валовой бородууксуйа
састабын сыһа өйдөөһүн
буолар. Үгүстэр сир үлэһи-
гэр валовой бородууксуйа-
нан, холобур, хоһуллубут
культура ахсаанын эрэ ба-
һаллар. Дьэ, онтон үөскээн
тахсаллар маһааха маары-
ныыр этиилэр: «Өскөтүн
кураан буоллаһына, тугу
гыһааһыттыһи» эбэтэр
«Өскөтүн арендатор сир
үүнүүнү биригитин камта-

тар буоллаһына, тугу он-
рооһа сөбүүһү» эбэтэр
«Өскөтүн арендатор бэйэтэ
арендалаһыт производство
средстволарыгар ку-
һаһанык сыһааннаһар
буоллун». Итинни ыйы-
тыларга валовой боро-
дууксуйа састабын мөл-
төхтүк билээчилэр элпикэ-
тиллэрин ыарырбастааччы-
лар, онон, дьэ, араас этии-
лэр кииртэллилэр. Холо-
бур, Госагропром реко-
мендацияларыгар кураан
түбэлтэтигэр үлэ төлөбүрүн
септээс фондатын тари-
йэргэ этиллэр. Онуоха ки-
нилэр, бастакытын, араа-
һа, аан бастаан булгуччу
үүнүүлээх дьыл, оттон кэ-
лин кураан дьыл буолуох-
тааһын курдук толкуйдуу-
лар быһылаах. Иккисинэн,
кинилэр санылларынан,
коллектив персональной
састааба улартыһа суох-
таах. Холобур, ким дабаны
армияда барбат, олбөт
эбэтэр кыраһыбат. Оннук
буоллаһына, биригээдэбэ
үлэлээн 5 тыһ. солк. өлө-
рөн баран кини пенсияба
барар буоллун! Онуоха
кинини 2 тыһ. солк. сеп-
тээс фондата хааллар дьиз-
тинэр! Арааһа, рекоменда-
ция автордарыттан хайала-
ра дабаны оннукка собу-
лэһиңи суоба этэ.

Сир үүнүүнү биригитин
уонунан сыл кэнниттэн
буолбакка, сыл ахсын, ый
ахсын кэтээн көрүлүөх-
тээх. Биһиги санаабытыгар,
оннукка ханнык базарер
чизһиңэй киһи интэриһ-
тээх. Онон валовой боро-
дууксуйа сууматын быһа-
ралларыгар сир үүнүүнү
биригитин, а. э. үүнүүнү
үрдэтиңиңи үлэһин, сыл ах-
сын учуоттууллар.

Аны производство сред-
стволарыгар сыһааннаһы
болпууостарыгар кэдиэ-
һиң. Сорох рекомендация-
лар автордара олору
атыылаһын суолун ыла-
лар. Кинилэр саныллары-
нан, оннук процесс олус
судургу. Арендаторга ки-
ни трактор, о. д. а. атын
лаһаарыгар кредит бэрил-
лэр. Ол кэнниттэн, реко-
мендациялааччылар са-
нылларынан, арендатор
хаһаайын буолар, произ-
водство средстволарын

олус үчүгэйдик туһанар,
олору бэйэтин кизини кур-
дук харыстыыр. Ити олус
боростуой буоллаһар! Ки-
ни хантан кэлэн хаһаайын
буолуой? Кини нээкэ кири-
бит иһин буолар. Оннук
буолбонка, киниэхэ бары-
тын арендаһаара ордук
буолуо суоба дуо? Биллэ-
турар, арендада ылара ор-
дук.

Аренднай коллектив ва-
ловой бородууксуйаны
ааһан таһаарыгар арен-
даба ылыт производство
средстволарын туруктары-
гар тахсыбыт улартыһыла-
ры хаһаатар дабаны учуот-
туур. Производство сред-
стволарын туруктары тү-
бүстэһына, валовой боро-
дууксуйа улаатар, мөлтөө-
төһүнэ—аччыр.

Биллэн турар, өт дьылга
коллектив сорох үлэһити
төлөрүү суоба. Быстаһын
ыллааха, үөсүрдүүнү кил-
лэринни, производство
средстволарын өрөмүөн-
нээһини, о. д. а. Ол оннук-
гар кураан дьыл механн-
затордар, холобур, кэлэр
үүнүү туһугар утуһары
биллээккэ мэхсөллөр. Ити
барыта үлэ буолар. Оттон
үлэ түмүгүнэн өнөрдас си-
тирилибит эрэ буолбакка,
ону тэҕэ ситэрилибиттэх
производство аһа буол-
лар.

Үчүгэйдик үлэһитер кол-
лективтарга валовой бо-
родууксуйа мэлдьи баар.
Кинилэр үлэ уонна агар-
дас үлэ эрэ туох баар
бай-дуол төрүтүнэн буол-
ларын дьылааларынан да-
кэстэһиллар.

Ханна хаһаайыстыбада
уонна оройуон үрдүнэн
бүтүннүүтүнэн баар дьон
интэриһтэрин холбоо-
һука, ханна дьизнээх
аренднай сыһааннаһыла-
ры баһылааһыңга актив-
най үлэ ыһыттылар сирдэ-
ригэр онно экономика,
саарбаһаһына суох, үчү-
гэй тэтиһиңиңи сайдар.
Агардас үлэ онорумтуо-
тун уонна производство
көдүүһүн үрдэтиңиңи олох-
хо баар буолбут түмүкэ-
ринэн эрэ талан илбит
суол сөптөөбө быһаарыл-
лар.

Тылбааһы С. ПОПОВ
онордо.

♦ Вэһис, үлэ чиэллэрэ ♦
КУУС-НӨМӨ БУОЛЛУЛАР

Оболор сайынгы сы-
һааннаһылар бүтэрэ чулаа-
та. Быйыл оройуон үгүс
аскуоталарын үөрэнээчилэр
эки сыллыахтар уоллус-
нада сыллыахтар хэмнэригэр
фермаларга тахсан совхоз-
тарга улахан туһаны онор-
дулар. Ол курдук, Мында-
байыга, Мугудайга, Ди-
ринскэ, о. д. а. сирдэргэ
эдр сыһыныһыттар сайын
устата үүт ыаһын түһэрбэ-
тилэр. ыһаһынылаахтарын,
ыарахтан толлубаттарын
көрдөрдүлэр.

Дирин орто аскуланын
үөрэнээчилэрэ Бырым сайы-
лыгар 140 сүөһүнү көрдү-
лэр, хас биридин эдр сы-
һыныһыт тулпугу ыһаһарыт-
тан күннэ өртотунан 177 кг
ыһыр. Кыргыттар сорох-
торо агро-кылааска үөр-
нэллэр, сүөһү итинтэн ди-
рингэтиңи үөртэллэр.

Б. ПАВЛОВ фотота.

● Учүгэй дьон туһунан кэпсибит ●

Үлэ күүһүн тириэрэн

Зарисовка

—Кырдыаспыт бийыл механизаторунан үлэһэбит 40 сылын туоларын бэлэтир санаалаахпыт. Чахчы сүрэхин баарынан сылдар үлэһит үтүөтэ киһи. Билигин сирдэс ууллар траншеятын оҕорсуһа сылдар буолуохтаах. Баран кэлэбит дуо?— диктэ совхоз директоры Иван Иванович Филиппов.

Ус сыллаахтаа Афанасий Афанасьевич Седалищев көрсөөрүбүн Дьабылыа бөһүөлүгэр киирбитим. Хомойуом иһин, киһим Балиыһаа сытар буолан биэрбитэ. Дьэ көрсөр буолбуппунан, кырдыага үөрдүм.

Дьоммут бөһүөлүктэн чугас үлэһит сымдаһалар. Сүтэ тутуурдаах Афанасий Афанасьевич ийиэн-кэрээн биэрэрэ. Траншея ойосос өртүн толунан бүрүйдэн чугаһатан эрэллэрэ. «Дружба» эрбин тыһе ах баран, үлэһиттэр кэлсэтэ таарыйа, күөх кырыска лагаччы олохрунан кэбиспиттэрэ. Сөнүк-нуомас атастаһы кэнниттэн түгэн булан Афанасий Афанасьевичтың кэбиспиттэ.

Кэбиспити да дьон буолуо дуо, кыллар хаһынан кэриһтэ быһаарыстыбыт. Убаастабыллаах киһини кытары итинник кэбиспитим төһө да сикитиннэрдэр хаһыаһынай. Киһим кылгаарынын ыарыта киирэн, отой ордоотон эрэ сагардаахына истэр. Буолаахтаабыт. Онгуттан бэйэтэ даһаны эрэйдэнэр. Мин минибэр олоһу олоһу, үгүс сыллар өкүөнүннэрэн эрдэх сааныгар түһэрэн тулуйбут, кийиттэн үлүтүрүк туран үлэһити эрэйэр кэмнэргэ даһаны киһи да иннигэр түһэрбэтэх көлүөнэ киһитэ олоһорго. Киһи, санаам ситимэ быстан хаалыа дьобитти, эрүсүһэ сөвүс кэбисир. Кыайы-

хотэ истибэт буолан, сангата доһуһуулаах улахан сүрдэ. —Тоойуом, үлэһит, кырдык, үлэһэбит ороннорбун. Сүүрбэ убаһаны аһардасты холбоһурдаах үлэһити ылан сибит киһибин. Ол аата, бийа холоон аттэххэ, биэр аһыыр үөрүн эспит киһибин. Бүтэһик убаһабын 1987 сыллаахха ылан сибитим.—Афанасий Афанасьевич кэбиссэнн сөргөһүтэ биллэн этэр.

Афанасий Афанасьевич сахалыы номорон, сылаас-сымнаас юмордаах, холу-набыл тутууулаах уонна сүрдэх сылаас ытыстаах киһи эбит. Туохтан эбитэ буолла, «Өйө-санаа» дэһикэ, сүрдэ-быара үчүгэй, бүгүрү үлэһит киһи ытыһа сылаас буолар баарытаах дьон сахалар баарытаах дьон. М. М. Носков—Күннүк Уурастырап эппитин ойдоон-санаан кэллим. Кырдыас киһи бүтүгүнү түбүгүн-сэдэһин туһунан кэбисир кэмнэргэ киһи олоһун сөрөх түгэһигэр тохтоон ылааһым.

Афанасий Эрилин Эристин аатынан колхозка рабочады сымдаһаах трактористтаабыт. Оройуоннаабы МТС-ка киирэн, кылгас болдьоххо үөрэнн курсун баран, механизатор буолар быраабы ылбыта. Ити 1950 сыллаахха этэ. Киһи билигинэ дьэри Кирилл Пестерев дьон киһи сүбэ-ама биэрэн көмөлөспүтүн, техниканы таптырарга үөрэллэрин-таһабытын дириг махтаһынан ахтар.

Кырдыас механизатордору өрүүтүн ытыктык-убаасты көрөбүн. Онтум бириччиһээх. Кинилэр этилэрэ буолбаат кыра

кыамталаах трактордарга олоһон, материалнай-техникскай база олохсуйула, дьон үлэһит үсүлүбуйата тэриһэ илгикэ бастабы кэмнэн тэлиһилэри оморбуттар, суол-иис таһаары халык систэрэ солообуттар, үү-хаар олохсуйаары үтүмэн элбэх бийыттары быспыттар, бардысммут олоһун хайа эмэ өртүнэн чэпчэттэрбит халык дьон үрүлүк-харылыа үлэһэбиттэр. Ол үтүөкэннээх көлүөнэ механизатордары утумнаабыт, кинилэр дьулурдарын иһэриммит дьоннортон биридэстэрэ Афанасий Афанасьевич Седалищев диктэли биэрэбит.

Афанасий трактор тэһинин тутуутун «НАТИ», ХТЗ трактордарга үлэһэн саһалаабыт. Кэлиһик кэмтэ үкүсүгэр иһэртэ С-100 тракторга үлэһэн күспүлүтэ. Механизатор тыа солоон, дулаа быһан, от үлэһигэр үлэһэн сылан сый олоһуран, билэр-көрөрэ эбиллэн, оҕорон таһаарыта, көдүүү биэримтэ улаатан испитэ. Эттэххэ дөбөҥ, кыайыта-холлута дьир. Оттон төһөлөөх тонну-хатыы, оҕурук куйааска бүһүү, суол-аһан эрэй-кыһалыта кинини көрсүбүтэ буолуой? Билэрин курдук, тракторист үкүсүгэр суол-иис быстар ырахан убаастагар баар буолааччы. Төһөлөөх элбэх дьону суолга быстаарыттан быһаабыта буолуой? Ону киммит аһан ситэһэй?

Ити этэр кыайылаах үлэһэбт көлүөнэбт төрдүнэ тардылаах, үһү-йуллуута үһү-йуллуулаах буолан, Афанасий

Афанасьевич Седалищев оройуон механизатордарын ортолоругар 15 сыл устата субурунчу чемпионнаата. Оттон идэлээх идэлээх, олоһтаах олоһтаах бийыра дьон, биридэ санаан көрдөххө, манан дьылаа буолбатаа, кийиһэ бэйэтигэр да сыланарынан аһаабатаа чуйакай. Ол эрээри үлэһит үөрэммит киһи дьуккүйбүтүн курдук дьуксуйа турара дьон эмэ баар суол билигин дьонун кини улахан эппистинээххэ үлэһэ сымдаа. Халык да сыман сымлаһыттар эвонларын сыйаар. Аһардаах бийылыгы сылы илар буолаахха, 1300 тонна синаһи угуохтаахтара. Ону өссө аһардылар.

—Республика механизатордарын куоталаһылаарыгар үс сыл субурунчу чемпионнаабыт. 13 тыһыһыңа центнер оту оттоон кэбисэн турардаахпын. Ити кураан сүрдэх-уоттаах дьонго улахан от. Дьэ, кырдык, ол киһи үлэһэбт дьир үлэһэ этэ. Бийылыгы сезонга 316 гектар иннээх бааһынаттан үкүсүгэр хомуйдубут, билигин көлүөнэ дьон үс туман түһүөр дьэри үлэһитирбит. Аны санаан көрдөххө, сүрдэххэ да күүскэ үлэһитир эбилик.—кырдыас механизатор олоһун биэр сүгэһин чолчу тутан кэлсээтэ.

Афанасий Афанасьевич Седалищев эһилэ суох үлэһит Советскай праидельство үрдүкү сыйлаабыта. 1966 сыллаахха кини «Бочуот Знак» орденынан наһараадаламмыта. Сотору кэмнэн Ийэ дойдун инкис наһараадага—Норуоттар Дьобордоһулар ордон кинини булбута. Хаста даһаны Москвада ССРС Норуотун Хаһаайыстыбатын Ситиһилэ-

рин Бийыстаахыгар кыттыбыта.

Сүрдэххэ сылаас дьиктэ-уоттаах, дьонго-сэргэһэ убаастаар ылаар бөһүөлүктэргэ баар буолуоччулар. Онуку ылаар-тан биридэстэрэ Седалищевтар дьон иһэрэннэ диктэххэ, арааһа. Дьабылыа бөһүөлүгүн олохтоохторо үгүсүгэр сөбүлэһиттэрэ. Бу ыл сэттэ оҕолоро билигин бэйэлэрэ ийэ-аһа буоллулар. Кинилэри олох суолугар таһаары ылаар ийэлэригэр Евдокья Фоминичтан элбэх сыраны ылыт буолуохтаах. Оҕолортон сорохторо оҕолон-урууланан кырдыас дьону үөртүлэр. Дьон иһэрэнн оҕону үлэһэ интэһитэ бэртээхэй оҕуоланан буолла. Холбоһуга ылаахха, уоллара Владимир Одьулуун орто оҕуолулар трактороведениени үөрэтэр, оттон аһатын аһатын сүгэр. Афанасий Чурапчытаабы 13 №-дэх профтехучилищесы маастарынан үлэһит. Оҕолор үгүсүгэр бэйэлэрэ көлүөнэ дьону интэһит суолга үлэһитир. Рабочай династия ити курдук айар-тутар үтүө идэһин эстафета быһаһынан саяһы ылар.

—40 сыл биэр идэһэ үлэһэһин киһиэхэ элбэһи биэрэр эбит. Эдэр бэйэм аны бу сир төрүт майгытын-сигилитин тутан олоһор кырдыас ыл аһатын ылааһым. Ол эмэ наһаа ээ,—дир Афанасий Афанасьевич.

Рабочай киһи ити этитэ бары өртүнэн оруннаах. Үлэ күүһүн тириэрэн Седалищевтар курдук дьон: «бу күүрэр-хаарар олоххо билигин көлүөнэ килэһис-бит кылаппыт эмэ баар»,—дир солору кыһааһтар.

Семен ПОПОВ.

Мэлдьи эйэһэс буол

Дьону мэлдьи үөр-көтө көрсөр, эйэһэстик кэлсэтэр дьон баар буолуоччулар. Олортон биридэстэринэн оройуоннаабы ветеранска ыһырыага сымдаахчыта Матрена Петровна Каратаева буолар. Билыргы кырдыасстар, сэркэһэн сэлэһиттэр «Киһи кырийдаһына оҕотугар түһэр» дьон саамай сөлкө этэлэр эбит. Бийыл аһаһыт өрөһүлээн төрөһн оҕото олус мөлгөх, үгүсүк ветеринарий, үлэһиттэргэ тайаһар тэптэрэн тэһинним. Ол аһын Матрена Петровна мэлдьи эйэһэстик, үөр-көтө көрсөр, туохха наадаһан кэлбиппин туоһулаһар уонна: «Кырдыас, ыһаама. Сотору тийиһим»,—дир. Ону истэргэ үчүгэһин, санаам көтөһүлэн олус үөрбүн.

Бу үтүө майгыһын хөһөн да ыһыһыма, мэлдьи дьону үөрдэ-нотутт сырыт, оҕобут Матрена Петровна.

Анна, Илья ХОЮТАНОВТАР.

БИИЭХЭ ЭППИЭТТИЛЛЭР

Хаһыат бу дьыл от ийиэн 4 күнүнээһи нүөмэригэр «Мугудай» совхоз Оҕос баһаары форматыта «Баһаары сүрбэһин-сэдэһин» дьон төбөлөөх критическай сүрүк бэһээтэммитэ уонна дьаһал ылаһыт парткомга ытыһылыта. Онуоха «Мугудай» совхоз профкомун председателэ таб. А. Н. АМ. МОСОВА манник эппити биэрэ:

«Ыстатыйа совхоз парткомун, профкомун уонна Төһөй отделениетын ылаһатын кыттылаах ферма үлэһиттэрин уолсай муһыһаар дьүүлэһиммитэ. Оҕос элбэх киһи баар итэһэстэргэ интэһит тохтоон тыл эппиттэрэ. Кинилэр мэлчирэн кыараһаһын, олоһор дьонлэрэ, сарайдара ардаһы курдатты аһарарын, ууну баһыга эрэйдэннэлэрин уонна арендатор Павел Петрович Федоров үрдүтэн олоһон үлэһиттэр наадалааһын туһунан эппиттэрэ.

Критическай сүрүһү сүннүһүн кырдыһаах. Уу баһар массына уһун кэмтэ өрөмүһүгэ туран баран, билигин сүүрэр, ферианы уунан хааччылар. Үлэһиттэр олоһор дьонлэрин, сарайдарын үрдэ тэһиттэ гыһа руберондунан бүрүлүннэ. Билигин отделение саалтата фермага туһааннаах көмөнү оҕорор, үлэһиттэр кыһалдарын төһө кыһалларын толорорго кыһаллар.

Эрилин Эристин аатынан совхоз дирекцията, парткома, профкома, комсомольскай комитета, Чахыр сельсоветын исполкома, отделение совхоза сэрни, үлэ ветераныгэр коммунист Агафий Иннокентьевич Адамовка киһи таптыыр убайа, сэрни, үлэ ветерана, үс бойобуой орден кэһалара

АДАМОВ

Семен Иннокентьевич

уһун ыарыһтан өлбүтүнэн дириг кутурданыннын тиэрдэллэр.

Хаһаар сельсоветын исполкома, совхоз отделение совета

КАРПОВА

Любовь Осиповна

уһун ыарыһтан ыарыһтан өлбүтүнэн дириг кутурданыннын бонуоннуу иһэрэннэргэ, оҕолоругар, сэркэһиттэргэ, аймахтарыгар тиэрдэллэр.

«Агропромстрой» МПМК-тын администратията, партийнай тэһиттэ, профкома кылааһынай бухгалтер Акулина Васильевна Шестакова киһи таптыыр ийэ-тэ

ДУРАНОВА

Мария Евстафьевна

уһун ыарыһтан ыарыһтан өлбүтүнэн бэйэлэрин дириг кутурданыннын биллэрэллэр.

Нельмин Нос—пенектэр сэлэһиннэлэрэ

Ненецкай автономнай уокрун, Малоземельскай туундарада Печора өрүс төрдүгэр И. П. Выучейскай аһынан колхоз киһи уһаһыта—Нельмин Нос сэлэһиннэ баар. Киһи төрүт олохтоохторо—ненецтэр. Кинилэр табаны интэллэр. Балыһыттар, гүүһээхтиһиллэр.

Нельмин Нос тыһыһыңа таһа кийилээх бөдөн сэлэһиннэ. Манна маһаһын, Культура дьиктэ, оҕо сада үлэһитлэр. Арай оҕуола суох. Билыһын

батах проблемалар эмэ олус элбэхтэр. Ол курдук, оҕолор ыалдьан өлүүлэрэ үрдүк. Туундара олохтоохторун үлэһитин уһуна дойдун орто көрдөрүүтүннэр наһаах. Таһаһыттар үкүсүгэр онкологическай ыарыһаһын, сэлэһиннэ ыалдьаллар. Хомойуох иһин, бу проблемалар хоту дойдуга олус үгүсүк көстөр буоллулар. Проблемалары түгэһиннэ биһаар наадатыгар эминэн-томунан! хааччыһыны төрдүттэн түспөрүһаахха, туундара олохтоохторун

олорор үсүлүбуйаларын көрүүххэ, аһынан-үлэһит үкүсүгэ хааччыһаахха наада.

Наташа Вилко (үөлэһ синимокка) күүһүн оҕуолаһа барыһаах. Киһи төрөппүттэригэр араһсэргэ, төрөбүт сэлэһиннэһиттэн көһөргө күүһэллэрэ.

Аллаһа синимокка: рулевой-моторист Андрей Талеев. Киһи сүүрбэ сыл устата бэйэтин оҕочотунан Печора салааларын барытын иһэрийдэ.

В. Матвеев фотота. [ССТА фотохрониката].

Редакторы солб. С. А. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кв. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-263, общий—21-505.

№ ЗАКАЗА 98.

«САНГА ОЛОХ»

(«НОВАЯ ЖИЗНЬ»)

—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов. Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—4157 экз.

Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР,

с. Чурапча, улица Карла Маркса, 26 кв